

# Du weisst wo du mich wieder finden kannst

*Gedachten n.a.v. de Parsifal op 1 oktober in de Deutsche Oper Am Rhein (Düsseldorf)*

*Door Ferd Willigers*

Even over het slotakkoord van de tweede acte. Dat werkt voor mij het sterkst als ik hoor: klaroenstoot, paukenroffel. Echt in die volgorde. Boulez (Bayreuth 1970) doet 'm zo. Kober (Düsseldorf) laat de klaroenstoot *in* de paukenroffel horen. Ook mooi maar werkt toch minder sterk... Het lijkt een detail maar is voor mij aan het eind van deze spannende acte toch van belang.

Hoe dan ook, *Parsifal* is altijd in m'n leven geweest. Nou ja, ik was veertien of vijftien toen ik voor het eerst fragmenten hoorde. De *Verwandlung* uit de eerste acte, de klokken, de koren in de Graalscene, de geweldige stijgingen in de muziek. Het werk heeft me niet meer losgelaten. Als je er een tijdje niet meer mee bezig bent, verdwijnt het naar de achtergrond. Maar het is er altijd. Het zet je aan tot reflectie, over je relaties, over je leven en het leven in het algemeen. Het laat je in de diepten van je ziel kijken. Ik was op zondag 1 oktober diep onder de indruk, die impressie probeer ik nu te verwoorden. De intense blik waarmee Parsifal tijdens de laatste scene (derde bedrijf) de zaal inkijkt. Terwijl hij intussen schitterende woorden zingt over de speer waarmee hij de wond sluit en de verlossing aankondigt. Die blik en die stem. Een goede stem voor Parsifal klinkt een beetje metalig. James King! Of Hans Beirer van nog daarvoor. Ook prima: Wolfgang Windgassen, lang de *Parsifal* in "Neu-Bayreuth". Een goede Siegmund is vaak ook een goede Parsifal. Nu hebben we ook: Klaus Florian Vogt, en sinds deze zondag: Daniel Frank. Het goede timbre, beetje metallic zoals die moet zijn. Die intense blik in een door de jaren getekend gelaat. Nee, hij kijkt niet naar waar hij misschien naar moet kijken, de meelijwekkende Graalsgemeenschap, hij kijkt naar ons, naar zijn publiek. Hij lijkt ons iets van zijn woorden te willen meegeven.



*Gurnemanz (Hans-Peter König) en Kundry (Sarah Ferede) - ©Andres Etter, Oper am Rhein*

Maar er was meer. Er was een Kundry.... Ook hier een grote traditie. Astrid Varnay, Gwyneth Jones, Waltraut Meier, zij zongen Kundry, een mezzosopraanrol die als een alt maar ook als een sopraan moet kunnen zingen. Hier was: Sarah Ferede. "Und... LACHTE!" klonk waanzinnig! In het eerste bedrijf komt Kundry gewoonlijk in lompen gehuld op, haar mooie verleidelijke kledij is voor het tweede bedrijf bestemd. Hier komt zij op in een classy zwart mantelpak, gedressed, met heels. Ze is op missie geweest, naar Arabië. Ze heeft daar balsem gehaald, voor de koning, aan wiens verderf ze zelf heeft bijgedragen. Misschien dat dat toch enige "Linderung" kan geven. Het blijkt uit het vervolg dat dat inderdaad het geval is. Amfortas keert verkwikt terug uit het bad, de balsem had enig effect. De 'looks' van Kundry belooft wat voor het tweede bedrijf. Dat viel helaas toch tegen. Ze was in dit bedrijf de hele tijd in hetzelfde gekleed, een wat vormeloze rode home-suit. Misschien paste dit bij de

kale Bühne waarin dit bedrijf zich afspeelde. In het programmaboekje legt regisseur Michael Thalheimer uit het publiek niet te veel beelden te willen meegeven;  
*“Daher habe ich versucht eine sehr klare und reduzierte Bildsprache zu finden, da ich das Gefühl habe unsere heutige Welt wird von Bildern ertränkt. Wir haben zuviele Bilder im Kopf, zu viele Medien die uns mit Bildern bombardieren”.*

De consequentie die hij hieruit voor de enscenering trok, maakte voor mij het tweede bedrijf scenisch nogal kaal, muzikaal was het allemaal prima! Maar ik had Parsifal en Kundry bijv. elkaar meer willen zien aanraken. Zij stond de hele tijd links en hij aan de rechterkant. Alleen de kus kwam wel goed naar voren. Zij omhelsde hem, hij rukt zich daarna los. Aan het eind heeft ze ineens een pistool in haar hand. Gaat ze daarmee Parsifal dwingen alsnog de liefde met haar te bedrijven? Nee, ze schiet er Klingsor mee dood! Tja.



*Kundry (Sarah Ferede) en Parsifal (Daniel Frank) ©Andreas Etter, Oper am Rhein*

Ze krijgt van de regie een actieve rol toebedeeld in het derde bedrijf. Gefascineerd heb ik ernaar zitten kijken hoe zij haar "Dienen, dienen" invulde. Onderwijl stroomde de muziek van de Charfreitagszauber mijn oren binnen. Ze begint te schilderen op de witte achterwand, met een spons die ze steeds in een emmer bloed doopt. Eerst komt LEID op de wand, dat wordt: DURCH MITLEID WISSEND, ze veegt dit uit en dan komt er DER REINE TOR. Ook dit weer veegt ze uit, ze schrijft op: PARSIFAL en uiteindelijk komt door weer vegen er in een perspectief een opeenstapeling van allemaal lichamen tot stand. Zij en Gurnemanz gaan tegen die wand staan en worden er haast organisch in opgenomen. Ik vond het wel wat hebben. De muziek voedt het onderbewuste, en je neemt voor "granted" dat Parsifal's hoofd gezalfd wordt. Dat zie je dus niet gebeuren, je moet het aannemen.



*Parsifal (Daniel Frank) ©Sandra Then, Oper am Rhein*

Alles bijeen was deze opvoering een bijzondere ervaring. De regie gaf aan het werk een eigen invulling. Niet alles viel goed, de zwaan in de eerste acte werd aan je eigen verbeelding overgelaten. Het is de muziek die veel vergeeft. De zang was geweldig. En het orkest had ik niet eerder zo zuiver horen spelen. Ik heb het allemaal tot me genomen. En zo is het! "Du weisst wo du mich wieder finden kannst" roept Parsifal op het eind van het tweede bedrijf Kundry toe. De zin slaat ook op het werk zelf. Je kan het altijd weer terug vinden en je weet waar: op de lp, de cd of dvd. Of weer in het theater, of in je ziel...